

A k a d e m i c k ý BULLETIN

15/95 **AKADEMIE
VĚD
ČESKÉ
REPUBLIKY**

Ze 45. zasedání Akademické rady

Zasedání Akademické rady se konalo 14. listopadu 1995 a řídil je předseda Akademie věd ČR R. Zahradník.

V informaci o závěrech předsednictva AR a o dalších aktuálních otázkách činnosti AV ČR (bod I) informoval R. Zahradník o průběhu jednání s místopředsedou vlády ČR a ministrem financí Ing. I. Kočárníkem, CSc., při kterém bylo mj. dohodnuto, že v roce 1995 AV ČR obdrží jednorázovou částku 12 mil. Kč na odměny pro mladé vědecké pracovníky. H. Illnerová podala zprávu o schůzce s ministrem životního prostředí Ing. F. Bendou, CSc.

Návrh na složení pracovních komisí VII. zasedání Akademického sněmu AV ČR a časového rozvrhu zasedání (bod III) uvedl R. Zahradník.

AR vzala na vědomí návrh na složení pracovních komisí VII. zasedání Akademického sněmu AV ČR a návrh podrobného časového rozvrhu zasedání a vyslovila souhlas s předložením těchto návrhů zasedání Sněmu dne 28. 11. 1995.

Informaci o zprávě Dozorčí komise pro VII. zasedání Akademického sněmu AV ČR (bod IV) přednesl předseda Dozorčí komise J. Kamarád. Podal zprávu o jednání Dozorčí komise, která se sešla dne 13.

listopadu 1995, a o přijatých závěrech k písemným materiálům k jednotlivým bodům programu VII. zasedání Akademického sněmu, které budou vyjádřeny ve zprávě Dozorčí komise pro toto zasedání.

Podklady pro návrh usnesení VII. zasedání Akademického sněmu AV ČR (bod V) uvedl M. Šolc.

AR vzala na vědomí předložené podklady a vyslovila souhlas s jejich předáním po úpravě dle připomínek návrhové komisi VII. zasedání Akademického sněmu AV ČR.

Návrh programu popularizační činnosti AV ČR (bod VI) uvedl S. Pantůček s tím, že se předkládá ve smyslu závěrů VI. zasedání Akademického sněmu AV ČR. V obšírné rozpravě byl položen důraz na pořádání prestižních přednášek a dalších kulturních akcí celookademického charakteru. Rovněž bylo poukázáno na některé nedostatky v popularizační činnosti (efektivnější spolupráce mezi tiskovým odborem a vědeckými pracovišti, chybějící reprezentační publikace o Akademii věd apod.). Pozornost byla dále věnována personálnímu zajištění úkolů v tiskovém odboru, finančnímu zajištění akcí, jakož i otázkám využití moderních počítačových metod a CD v popularizační činnosti Akademie. Bylo doporučeno, aby navržený program vycházel ze stanovené koncepce a byl rozpracován do konkrétních akcí.

AR uložila S. Pantůčkovi, aby urychleně zajistil uskutečňování akcí uvedených v návrhu včetně přípravy prestižních přednášek a dalších kulturních a vědeckopopulárních akcí a ve spolupráci s Informačním servisem a Tiskovým odborem KAV zajistil vydávání zpráv o AV ČR pro WWW a gopher server, jakož i vydávání pravidelných zpráv pro sdělovací prostředky o připravovaných akcích AV ČR. AR dále uložila V. Petrusovi, aby podle možností AV ČR v roce 1996 finančně zajistil úkoly popularizační činnosti, M. Marešovi, aby průběžně zajišťoval efektivní využití moderních elektronických zařízení pro potřeby vědeckopopularizační činnosti, E. Palečkovi (Grantové agentuře AV ČR) vypracovat návrh na udělování grantů GA AV na výrobu filmových a televizních děl o Akademii věd, V. Schreiberovi (Radě pro popularizaci vědy) posoudit možnost distribuce písemných podkladů z tiskových konferencí Rady pro popularizaci vědy širšímu okruhu sdělovacích prostředků a konečně J. Paloušovi (Ediční radě) přihlížet k popularizačním záměrům AV ČR.

Návrh na jmenování místopředsedy Grantové agentury AV ČR pro oblast věd o živé přírodě a chemických věd (bod VII) uvedla H. Illnerová.

AR uvolnila v souvislosti s ukončením funkčního období doc. RNDr. Vladimíra Kleinwächtera, CSc., z funkce místopředsedy GA AV a vyslovila mu poděkování za vykonanou práci. S účinností od 15. 11. 1995 pak jmenovala místopředsedou GA AV pro oblast věd o živé přírodě a chemických věd MUDr. Michala Hofera, CSc.

Návrh na složení komisí pro posuzování a hodnocení projektů

V rámci Citizen Ambassador Program – People to People International navštívila Prahu delegace knihovníků z USA. Po návštěvě Ruska přijeli do České republiky pracovníci z knihoven: University of Pennsylvania, Philadelphia, Pennsylvania – Hartman Library, Raritan, New Jersey – IMB Corporation, Armonk, New York, – Walter Library, San Diego, California – Denver Art Museum Library, Denver, Colorado – 3M Technical Library, St. Paul, Minnesota – Library Programs, US Department of Education, Washington, D.C. – Hershey Medical Center Library, Hershey, Pennsylvania – International Theatre Institute of US, New York, New York – Montclair Art Museum, Montclair, New Jersey – General Mills, Incorporated, Valley Forge, Pennsylvania – Resource Center, Presbytery of Detroit, Michigan atd.

Hosté se na půdě AV ČR setkali s pracovníky Knihovny AV ČR. Na snímku vedoucí delegace, paní Jean Shaw Adelman z knihovny univerzitního Muzea archeologie a antropologie ve Filadelfii, spolu s ředitelkou KNAV, PhDr. Ivanou Kadlecovou.

Foto KNAV.

přihlášených do Programu rozvoje badatelského výzkumu v klíčových oblastech vědy pěstovaných v AV ČR a do Programu podpory rozvoje přístrojového vybavení progresivních vědních oborů v AV ČR (bod VIII) uvedl B. Velický s tím, že je předkládán podle pravidel pro podávání návrhů na účast v projektech vyhlášených ve veřejné soutěži. J. Škoda informoval o administrativním a organizačním zajištění nově vzniklé agendy v Kanceláři AV ČR.

AR jmenovala Komisi Akademické rady AV ČR pro Program rozvoje badatelského výzkumu v klíčových oblastech vědy pěstovaných v AV ČR ve složení: Prof. RNDr. V. Pačes, DrSc. (předseda), PhDr. V. Herold, CSc., RNDr. H. Illnerová, DrSc., Ing. K. Jungwirth, DrSc., RNDr. V. Petrus, CSc., RNDr. B. Velický, CSc., Ing. J. Škoda, Ing. V. Ryplová (tajemnice). Dále jmenovala Komisi Akademické rady AV ČR pro Program podpory rozvoje přístrojového vybavení progresivních vědních oborů v AV ČR ve složení: Prof. Ing. R. Zahradník, DrSc. (předseda), PhDr. V. Herold, CSc., RNDr. H. Illnerová, DrSc., Ing. K. Jungwirth, DrSc., RNDr. V. Petrus, CSc., Ing. J. Škoda, JUDr. J. Seidl (tajemník). Konečně vyslovila souhlas se složením ad hoc komisí Vědecké rady AV ČR pro hodnocení projektů přihlášených do Programu rozvoje badatelského výzkumu v klíčových oblastech vědy pěstovaných v AV ČR.

Návrh postupu pro zpracování výroční zprávy o činnosti Akademie věd ČR za rok 1995 (bod IX) uvedl R. Zahradník. V diskusi bylo dohodnuto doplnění osnov zejména o údaje, týkající se reakce pracovišť na výsledky hodnocení, údajů o publikaci u jednotlivých anotací, počtů společných publikací se zahraničím a počtů aspirantů. Přílohou výroční zprávy o činnosti AV ČR bude i statistický výkaz publikační činnosti a patentů.

AR schválila postup zpracování výroční zprávy o činnosti AV ČR za rok 1995 včetně osnov podle předloženého návrhu s připomínkami, uložila K. Jungwirthovi, H. Illnerové a V. Heroldovi, aby si ve lhůtě do 12. ledna 1996 vyžádali od vedení vědeckých pracovišť AV ČR podklady pro zpracování výroční zprávy o činnosti Akademie věd za rok 1995 v nezbytném rozsahu a aby ve lhůtě do 31. ledna 1996 zajistili prostřednictvím sekcí výběr nejuspěšnějších vědeckých aktivit a výběr nejdůležitějších aplikací vědeckých výsledků. AR dále pověřila P. Kratochvíla, aby ve spolupráci s místopředsedy AV ČR, členy AR odpovědnými za jednotlivé vědní oblasti a úseky, J. Škodou a D. Vaněčkovou zajistil zpracování návrhu souborné výroční zprávy o činnosti Akademie věd ČR za rok 1995 a předložil jej zasedání Akademické rady dne 27. února 1996.

Návrh na udělení čestné medaile Akademie věd ČR (bod IX) uvedl R. Zahradník.

AR vyslovila souhlas s udělením čestné oborové medaile G. J. Mendela za zásluhy v biologických vědách Prof. Ivanu Lefkovitsovi, profesoru biologie na Basel Institute of Immunology, Švýcarsko.

Návrh na jmenování ředitele Společné technicko-hospodářské správy biologických pracovišť AV ČR v Českých Budějovicích (bod XII) uvedl M. Šolc, který doporučil, aby ve smyslu organizačního řádu STHSBP bylo funkční období kandidáta shodné s jeho funkčním obdobím jako ředitele Ústavu molekulární biologie rostlin AV ČR.

AR vzala na vědomí výsledek jednání Rady ředitelů biologických pracovišť v Českých Budějovicích o kandidátu na funkci ředitele STHSBP a jmenovala RNDr. Víta Našince, CSc. do této funkce s účinností od 1. února 1996 do 31. května 1998.

Informaci o pořádání kongresu Gesellschaft für angewandte Mathematik und Mechanik (GAMM) v roce 1996 (bod XV/1), který bude pořádán v Praze za spoluúčasti Ústavu termomechaniky AV ČR, přednesl R. Zahradník.

AR vyslovila souhlas s tím, aby předseda AV ČR převzal záštitu nad tímto kongresem.

Informaci o přípravě mezinárodní vědecké konference k výročí Jana Lucemburského pořádané v září 1996 (bod XV/2), podal P. Kratochvíl.

AR vyslovila souhlas s tím, aby předseda AV ČR převzal záštitu nad touto vědeckou konferencí.

Bylo vzato na vědomí sdělení J. Niederla o možnostech Akademie věd navrhnout kandidáty na udělení Baudouinovy mezinárodní ceny za rozvoj, Ceny UNEP – Global 500 a Ceny VOLVO Environment 1996 (bod XV/7). Podrobnější informace jsou k dispozici v sekretariátu J. Niederla.

Symposium o transformaci akademií věd

V dubnu se v Rumunském lázeňském městečku Sinaia konalo symposium *Academies in Transition*, na něž prezident Rumunské akademie věd

profesor Virgiliu Nicolae Constantinescu pozval jednak zástupce všech akademií věd zemí bývalého tzv. socialistického tábora a dále reprezentanty národních vědeckých institucí Francie, Německa, Rakouska, Švédska a USA, mezinárodních institucí UNESCO, Evropské rady, Evropské vědecké nadace a Komisarátu Evropského společenství (DG XII), a též reprezentanty *Academia Europea* a *Allea* (All European Academies). Hvězdami zasedání byli Paul Germain, generální sekretář Francouzské akademie věd, a Hubert Curien, bývalý ministr pro vědu Francie a současný prezident Evropské akademie (rádoby analogie Národní akademie USA).

Účelem konference bylo vzájemně se informovat o vývoji organizace vědy ve změněných politických a ekonomických podmínkách v Evropě, především střední a východní, a vyměnit si názory na další postup transformace vědeckých institucí a na úlohu akademií věd v tomto procesu.

Ukazuje se, že stupeň transformace vědy a akademií věd je v jednotlivých státech střední a východní Evropy a bývalého Sovětského svazu velmi různý. Myslím, že mohu zodpovědně konstatovat, že naše Akademie je jednou z mála, jež se dokázala přeměnit v efektivní badatelskou instituci podobající se svou strukturou a mechanismy řízení obdobným institucím západní Evropy.

Jsem dosud jediná Akademie, jež nahradila do jisté míry politicky zprofanovaný sbor akademiků nově ustavenou, na Akademii věd nezávislou a nyní se naplňující Učenou společností. Ve svém vystoupení jsem zdůraznil, že většina bývalých akademiků byli respektovaní vědci, že se však ukázalo nemožné zbavit se bez přerušení kontinuity těch několika snad jen desítek politických činitelů, kteří byli v rámci normalizačního „vázaného odběru“ do sboru akademiků přiděleni. Představitelé několika akademií vyjádřili názor, že k podobnému kroku bude muset dojít i u nich.

Kromě naší Akademie věd se do značné míry přeměnily na efektivně fungující vědecké instituce akademie polská a maďarská, a též slovenská, jež však trpí mimořádně vážnými finančními problémy.

Mnohé akademie ještě ani nezačaly s grantovou podporou projektů a velmi se zajímají o náš systém nezávislé evaluace pracovišť. Obecné nářky se týkaly odlivu mozků a nezájmu mladých vysokoškoláků o vědeckou kariéru.

S velkou pozorností se setkala českou vládou přijaté usnesení č. 202/94 o autonomii naší vědy a nezasahování do jejího vývoje shora (podmínkou je, samozřejmě, že své problémy dokážeme řešit sami).

Maďarské akademii věd se podařilo získat výsadní právo na udělování vědecké hodnosti DrSc. Většina akademií přenechává právo udělit titul PhD vysokým školám. To bylo i doporučováno reprezentanty západoevropských států, jmenovitě předsedou vědecké rady Společnosti Maxe Plancka v Německu.

Václav Pačes

Citizen Ambassador Program

Začátkem listopadu navštívila Prahu delegace amerických knihovníků a administrativních pracovníků knihoven, kteří v rámci sekce People to People podnikli studijní cestu do Ruska a do České republiky. Byli mimo jiné i hosty Knihovny AV ČR.

Citizen Ambassador Program organizuje už déle než 30 let mezinárodní setkávání, rozhovory a spolupráci knihovníků a snaží se dát jim příležitost pro vědeckou, technickou a profesionální výměnu zkušeností.

„Setkají-li se lidé stejných zájmů, vzniká základ pro komunikaci. Hovoří se o společných problémech, porovnávají se poslední objevy, oceňují možnosti studia a spolupráce. Přímý kontakt profesionálů tvoří uprostřed politické a kulturní různorodosti most tak, jak to žádná vláda nemůže dokázat,“ říká se v prohlášení The Citizen Ambassador Program.

Program se orientuje na 50 zemí světa. Mnohé výměny jsou bilaterální – skupina odborníků z jedné země se sejde se specialisty jiného národa na dva týdny debat, návštěv na pracovišti, seminářů, brífingů. Cesta většinou trvá dva až tři týdny. Ohniskem zájmu je v poslední době jihovýchodní Asie a střední Evropa.

Celosvětová síť Programu umožňuje díky účasti odborných i vládních poradců každoroční výměnu informací. Ačkoli má každá delegace své referáty, cíl je stejný: sblížit lidi celého světa v profesionálně informativním dialogu a zavést komunikaci díky jazyku mezinárodní výměny.

V Praze měli delegáti z USA příležitost vést rozhovory nejen v areálu Knihovny AV ČR, ale také v Městské knihovně a Knihovně Národního muzea. Zajímali se o rozdíly i podobnosti práce, o strukturu navštívených organizací, o smysl jejich poslání, o význam automatizace a o budoucí cíle rozvoje knihoven v ČR.

Ze setkání v budově Kanceláře AV ČR.

Foto KNAV

O setkání řekla Akademickému bulletinu ředitelka Knihovny AV ČR PhDr. Ivana Kadlecová: *Setkání s americkými odborníky bylo v pořadí druhé. V obou případech se odehrálo ve velmi přátelské atmosféře. Hosté si prohlédli některá pracoviště Knihovny a byli evidentně mile překvapeni její úrovní a možnostmi. Naši pracovníci představili mj. projekt LINCA, sponzorovaný A.W. Mellon Foundation. Američtí kolegové nám zřejmě udělali doma reklamu, protože nám tento týden došla nabídka k další spolupráci ze San Diega. Vedle zájmu o automatizaci naší knihovny to byla i nabídka pomoci.*

-sd-

Sociální transformace a modernizace v České a Slovenské republice

V minulém čísle Akademického bulletinu byl otištěn příspěvek shrnující výsledky části dlouhodobého mezinárodního sociologického projektu na téma Aktéři a strategie sociální transformace a modernizace o vztahu obyvatelstva k modernizaci a k podpoře vědeckého výzkumu.

S dalšími závěry šetření, tentokrát věnovanými vývoji některých postojů české a slovenské populace v letech 1991–1995, seznámili novináře počátkem listopadu na tiskové konferenci zástupci Sociologického ústavu Akademie věd ČR a Střediska empirického výzkumu. Závěry se týkaly otázek nezaměstnanosti, stavu důvěry ve vybrané instituce, vnímání sociální nerovnosti a spravedlnosti, jakož i religiozity v České a Slovenské republice. Vyhodnocovány byly datové soubory vytvořené v letech 1991–1995: **Transformace a modernizace, Názory na společenské změny a Transformace sociální struktury.**

V hodnocení transformace společnosti, důvěry v instituce, jakož i v hodnocení demokracie, vztahu k privatizaci a v postoji k modernizaci jsou patrné mezi dvěma částmi bývalé federace četné rozdílnosti, někde přímo protichůdné názory. Do jisté míry to způsobil odlišný stav společnosti před rokem 1989, kdy se v období normalizace projevovala v České republice všestranná stagnace, zatímco na Slovensku se ekonomika rozvíjela. Změny nepůsobily stejně a následný přístup k reformám byl odlišný. Autoři výzkumu proto docházejí k závěru, že rozdílné názory a postoje převážné části obyvatelstva se nutně odrážejí v politickém i hospodářském vývoji obou zemí.

AR

Damoklův meč nad Ústavem pro českou literaturu

20. listopadu uspořádal Ústav pro českou literaturu AV ČR ve svých prostorách v zadním traktu kasáren Krále Jiřího z Poděbrad tiskovou konferenci, aby upozornil na situaci, v níž je už po druhé během posledních čtyř let vystaven hrozbě stěhování. První se uskutečnilo roku 1991.

Ústav, zřízený Českou akademií věd a umění v roce 1947, sídlil donedávna v areálu Strahovského kláštera. Přímé sousedství s Památní-

kem národního písemnictví bylo optimální okolností pro spolupráci. V roce 1991 musel ústav v souvislosti s restitucemi církevního majetku klášter premonstrátů opustit. Zasluhou tehdejšího ministerstva obrany získal jedno patro zadního traktu kasáren na Náměstí republiky. Nyní čelí další hrozbě bezdomoví, neboť objekt kasáren prodala vláda společnosti **European Property Development**. Armáda už kasárna opustila, přední trakt je v dané chvíli renovován firmou z Jihlavy. Knihovna, depozitáře a studovna Ústavu pro českou literaturu očekávají rozhodné slovo ke své přítomnosti v objektu, kde se teprve nedávno usídlily.

Ústav, v němž vznikají velké významné projekty, např. Lexikon české literatury nebo Slovník českých spisovatelů do roku 1945, poskytuje vedle badatelských služeb servis knihovnický, bibliografický a konzultantní. Je základním výzkumným, dokumentačním a informačním centrem. Disponuje 160 000 svazků knih, které stěhovat není nijak snadné, tím spíše kartotéku se 2 000 000 kartičkami. Ústav vlastní počítačovou databázi, rozjždí se v něm projekt České elektronické knihovny. Jde o živou knihovnu, kde se denně pracuje a kterou díky poloze v centru města vyhledávají studenti, novináři i domácí a zahraniční badatelé. Ročně poskytuje servis 1 400 zájemcům.

Hledání nové střechy nad hlavou není samozřejmě veselé, ale není hlavně také snadné. Dosavadní cena nájmu je 140 Kč za 1 m², zatímco na komerční bázi se pohybuje na 30 DM za 1 m². Tržní ceny za pronájem zdaleka přesahují možnosti Ústavu – jde o sumy, které by za rok činily 10x víc, než má AV ČR, která ústav financuje, na provoz všech svých institutů.

Ústav má u nás nejlépe vybavenou bohemistickou knihovnu a pečuje o řadu vzácných fondů. Je zde například skoro kompletní bibliografie české literární vědy od roku 1775 do současnosti, či zbytky fondu Umělecké besedy, které byly po roce 1945 stěhovány z Žofína na trakaři. To bylo po válce...

Věda se dnes ocitla spolu s uměním na posledních příčkách žebříčku, který ukázal nedávný průzkum veřejného mínění, provedený Sociologickým ústavem na základě dotazu, kam v dané chvíli přednostně investovat. Nicméně věrme, že se v případě Ústavu pro českou literaturu najde řešení, které jak jeho fondy, tak jeho tým, zredukovaný na 68 lidí, uchová v důstojném prostředí i v podmínkách, jaké si bezesporu zaslouží. Pomoc přislíbil Magistrát hl.m. Prahy. „Pevně v tuto pomoc doufáme,“ řekl na tiskové konferenci ředitel ústavu V. Macura.

Vysoká účast novinářů i jejich zájem jsou přinejmenším příslibem, že „causa“ nebude ponechána na pospas náhodě. „Vzhledem k bývalému lokálnímu společenství s Památníkem národního písemnictví a k podobným prostorovým potížím se nabízí otázka, zda by problémy těchto institucí neměly být řešeny společně,“ napsaly Lidové noviny.

-sd-

Z Ústavu anorganické chemie

Chemický kyslíkový-jódový laser

Chemický kyslíkový-jódový laser, COIL (Chemical Oxygen-Iodine Laser), má mezi chemickými lasery výjimečné postavení, protože je jediným laserem emitujícím záření v blízké infračervené oblasti. Na jeho výzkumu a vývoji intenzívně pracují přední světové vědecké laboratoře, především v USA, Japonsku a Rusku. COIL je jedním z jódových laserových systémů, které jsou předmětem výzkumu kolektivu pracovníků Fyzikálního ústavu AV ČR a Ústavu anorganické chemie AV ČR.

Praktický význam COIL spočívá v jeho využití jako technologického laseru. Z hlediska laserových aplikací je důležité, že jeho laserový svazek o vlnové délce 1315 nm může být veden silikátovými optickými vlákny (na rozdíl od CO₂ laseru) s minimálními ztrátami a že tato vlnová délka je účinně absorbována většinou obráběných materiálů. Po dokončení vývojových prací by se COIL mohl využívat pro účely vrtání, řezání a svařování materiálů.

Menší systémy COIL s výkony od desítek do stovek wattů jsou využívány především k základnímu výzkumu jeho parametrů v kontinuálním i pulsním režimu a k výzkumu nových typů generátoru singletového kyslíku, který je pro laserový systém klíčovou komponentou. Existují rovněž možnosti využití COIL ke studiu fotochemických a fotofyzikálních procesů v blízké infračervené oblasti spektra, neboť řada látek absorbuje záření jódového laseru, které v nich vyvolává jedinečné efekty.

Elektrochemie, ÚACH AV ČR, O. Špalek

Využití energie slunečního záření pro získávání vodíku

Nalezení alternativních, ekologicky čistých zdrojů energie je základním předpokladem realizace strategie trvale udržitelného světa a důležitým úkolem současné vědy. K perspektivním metodám v tomto směru patří získávání vodíku jako paliva fotochemickým rozkladem vodného elektrolytu.

Proces fotoelektrolyzy byl podrobně studován pracovníky ÚACH AV ČR a FÚ AV ČR, kterým se podařilo zkonstruovat modelový laboratorní fotoelektrolyzátor využívající sluneční energie k vývoji vodíku z vody na InP elektrodách. Elektrolyzátor pracuje s účinností 8 %. Tato hodnota je sice nižší než účinnost běžné tepelné elektrárny, a to je faktor všeobecně platný pro všechny alternativní zdroje energie, ale je zajímavá z ekonomického a ekologického hlediska, protože vstupní surovinou je pouze voda a produktem čistý vodík a není tedy třeba řešit žádné problémy s odpadem. Výzkum je nyní orientován na testování dalších typů aktivních fotokatod a optimalizaci reakčních podmínek, které by umožnilo zvýšit účinnost zařízení.

*Skupina Elektrochemie ÚACH AV ČR
ve spolupráci s FÚ AV ČR, J. Jakubec*

O příměsích při krystalizaci

(K monografii „Admixtures in Crystallization“, J. Nývlt, J. Ulrich, Verlag Chemie, Weinheim, SRN 1995.)

Značná část chemických látek, ať je určena jako meziprodukt ve výrobě, či ke konečnému spotřebitelskému užití, přichází ve formě krystalických částic. Příkladem krystalických látek nejširší spotřeby může být kuchyňská sůl (chlorid sodný), cukr (sacharóza) nebo soda (uhličitan sodný). Kromě samozřejmých požadavků na jejich chemickou čistotu je u těchto látek důležitá též velikost a tvar jejich částic, jež spolurozhodují o praktické použitelnosti pro zvolený účel. Např. u cukru jsou obchodními artikly mj. „krystal“, „krupice“ a „moučka“, lišící se střední velikostí krystalických částic. Velikost a tvar krystalů je možno ovlivnit při technologické přípravě těchto produktů, jejímž základem je operace krystalizace, která patří mezi jednotkové operace chemické technologie jakými jsou destilace, extrakce, filtrace, sušení atd.

Dominantní význam při ovlivňování tvaru a velikosti krystalických látek mají některé příměsi, přítomné často ve velmi malých koncentracích. Přes velký počet prací, zabývajících se problematikou příměsí, jsme při hledání vhodných příměsí, ovlivňujících produkt krystalizace požadovaným způsobem, odkázáni převážně na empirický přístup a navíc data o jednotlivých systémech, která by mohla být určitým vodítkem, jsou rozptýlena v literatuře.

Na pracovišti ÚACH v ČR byla ve spolupráci s univerzitou v Brémách na základě rozsáhlých rešeršních databází připravena monografie J. Nývlt, J. Ulrich: „Admixtures in Crystallization“ (nakladatelství Verlag Chemie, Weinheim, SRN, 1995), shrnující dosavadní teoretické poznatky o vlivu příměsí na krystalizaci a podávající přehled literatury o jednotlivých systémech (přes 200 anorganických solí a organických látek) v přehledné tabelární formě. Praktický význam monografie spočívá v tom, že usnadní výběr vhodných přísad pro získání krystalických produktů o požadovaných vlastnostech.

J. Hostomský

Nové složení Oborových rad Grantové agentury AV ČR

V září 1995 proběhly třetí doplňovací volby do Oborových rad Grantové agentury AV ČR. Kandidáti byli navrhováni pracovišti AV ČR a vysokými školami těch vědních oborů, které jsou v AV ČR rozvíjeny. Volbou byla obměněna zhruba 1/3 členů.

OR 1 – Matematické a fyzikální vědy, informatika

Pracovníci AV ČR:

	RNDr. Luděk Frank, CSc.	ÚPT
<i>Tajemník</i>	RNDr. Jan Hlína, CSc.	ÚE
	Ing. Michal Ilavský, DrSc.	ÚMCH
<i>Předseda</i>	RNDr. Jan Kočka, DrSc.	FZÚ
	RNDr. Karel Koláček, CSc.	ÚFP
	Ing. Ladislav Krlín, DrSc.	ÚFP
	RNDr. Ivo Nezbeda, DrSc.	ÚCHP
<i>Místopředseda</i>	RNDr. Miroslav Šilhavý, DrSc.	MÚ

Ing. Emil Truhlík, DrSc.	ÚJF
Ing. Miroslav Tůma, CSc.	ÚIVT
doc. RNDr. Jiří Vanžura, CSc.	MÚ
doc. Vladimír Vetterl, CSc.	BFÚ

Pracovníci mimo AV ČR:

prof. RNDr. Jiří Anděl, DrSc.	MFF UK
doc. RNDr. Marie Demlová, CSc.	ČVUT FE
doc. RNDr. Ing. Jaroslav Klvaňa, CSc.	ČVUT FS
prof. RNDr. Jan Kvasil, DrSc.	MFF UK
prof. RNDr. Miroslav Liška, DrSc.	VUT Brno
prof. RNDr. Michal Suk, DrSc.	MFF UK
doc. RNDr. Milan Tichý, DrSc.	MFF UK
doc. RNDr. Milan Zvára, CSc.	MFF UK

OR 2 – Technické vědy a kybernetika

Pracovníci AV ČR:

Ing. Josef Böhm, CSc.	ÚTIA	
<i>Místopředseda</i>	Ing. Otakar Buzek, CSc.	ÚRE
	Ing. Jiří Dubský, CSc.	ÚFP
	Ing. Jan Dupák, CSc.	ÚPT
<i>Předseda</i>	Ing. Rudolf Dvořák, DrSc.	ÚT
<i>Tajemník</i>	prof. Ing. Ladislav Frýba, DrSc.	ÚTAM
	prom. fyz. Petr Glogar, CSc.	ÚSMH
	Ing. Jaromír Horáček, DrSc.	ÚT
<i>Místopředseda</i>	Ing. Emil Pollert, DrSc.	FZÚ
	Ing. Zenon Starčuk, DrSc.	ÚPT
<i>Místopředseda</i>	Ing. Václav Šebesta, DrSc.	ÚIVT
<i>Místopředseda</i>	Ing. Pavel Vlasák, CSc.	ÚH

Pracovníci mimo AV ČR:

prof. Ing. Miloslav Baťa, DrSc.	ČVUT FStA.
Ing. Jan Blabla, CSc.	ČMI
Ing. Jiří Kudrman, DrSc.	SVÚM a.s.
prof. Ing. Vladimír Mařík, DrSc.	ČVUT FEL.
prof. Ing. Jaroslav Pollert, DrSc.	ČVUT FStA.
doc. Ing. Jiří Švejcar, CSc.	VÚT Brno
prof. Ing. Ivan Vrana, DrSc.	VŠZ
doc. Ing. František Žížek, CSc.	Škoda s.r.o.

OR 3 – Vědy o Zemi a vesmíru

Pracovníci AV ČR:

<i>Místopředseda</i>	RNDr. Václav Cílek, CSc.	GLÚ
	RNDr. Ivan Cupal, CSc.	GFÚ
	Ing. Ottomar Gottstein, CSc.	GLÚ
	RNDr. Josef Hanzlík, CSc.	ÚSMH
	RNDr. Petr Heinzl, DrSc.	ASÚ
<i>Místopředseda</i>	Ing. Jaromír Knejzlík, CSc.	ÚGN
	RNDr. Bohuslav Růžek, CSc.	ÚSMH
<i>Místopředseda</i>	RNDr. Miloš Šidlichovský, DrSc.	ASÚ
	RNDr. Aleš Špičák, CSc.	GFÚ
	Ing. Miroslav Tesař, CSc.	ÚH
<i>Předseda</i>	Ing. Pavel Tříška, CSc.	ÚFA
<i>Tajemník</i>	RNDr. Petr Zacharov, CSc.	ÚFA

Pracovníci mimo AV ČR:

RNDr. Břetislav Balatka, CSc.	PřF UK
RNDr. Jaromír Janský, CSc.	MFF UK
doc. RNDr. Emil Jelínek, CSc.	PřF UK
RNDr. Jaroslava Kalvová, CSc.	MFF UK
RNDr. Zdeněk Mikulášek, CSc.	Hvězdárna Brno
prof. Ing. Karel Müller, DrSc.	VŠB FHG Ostr.
prof. RNDr. Jiří Pešek, DrSc.	PřF UK
RNDr. Bořivoj Sobíšek, DrSc.	ČHÚ

OR 4 – Chemické vědy

Pracovníci AV ČR:

<i>Tajemník</i>	Ing. Jana Bludská, CSc.	ÚACH
<i>Předseda</i>	doc. Ing. Miloslav Hartman, DrSc.	ÚCHP

RNDr. Věra Jonáková, CSc. ÚMG
 RNDr. Alexander Kasal, DrSc. ÚOCHB
 Ing. Miloš Krejčí, DrSc. ÚIACH
 Ing. Vladimír Křen, CSc. MBÚ
 Ing. Jaroslav Kříž, CSc. ÚMCH
Místopředseda Ing. Petr Schneider, DrSc. ÚCHP
 Ing. Jan Šubrt, CSc. ÚACH
 RNDr. Zdeněk Tuzar, CSc. ÚMCH
 RNDr. Jan Vojtík, CSc. ÚFCH JH
 Ing. Blanka Wichterlová, CSc. ÚFCH JH

Pracovníci mimo AV ČR:
 prof. RNDr. Miloslav Černý, DrSc. PFF UK
 doc. Ing. Jiří Hanika, DrSc. VŠCHT Pha
 prof. Ing. Miloš Nepraš, DrSc. Univ.Pard.
 Ing. Irena Prokopová, CSc. VŠCHT Pha
 prof. Ing. Ivo Roušar, DrSc. VŠCHT Pha
 prof. Ing. Jaromír Šňupárek, DrSc. Univ.Pard.
 doc. RNDr. Jiří Vohlídal, CSc. PFF UK

OR 5 – Molekulární a buněčná biologie

Pracovníci AV ČR:
Místopředseda RNDr. Viktor Brabec, DrSc. BFÚ
 RNDr. Pavel Dráber, CSc. ÚMG
 RNDr. Jürgen Felsberg, CSc. MBÚ
 Ing. Martin Fusek, CSc. ÚOCHB
 MVDr. Josef Geryk, CSc. ÚMG
Předseda RNDr. Tomáš Gichner, DrSc. ÚEB
 Ing. Miroslav Kamínek, CSc. ÚEB
 RNDr. Miroslava Opekarová, CSc. MBÚ
 RNDr. Jiří Pácha, CSc. FGÚ
 RNDr. Petr Svoboda, CSc. FGÚ
 RNDr. Josef Vlasák, CSc. ÚMBR
 RNDr. František Weyda, CSc. ENTÚ

Pracovníci mimo AV ČR:
Tajemník RNDr. Karel Bezouška, CSc. PFF UK
 doc. MUDr. Radim Černý, CSc. LF UK Plz.
 doc. Ing. Vojtěch Hruban, DrSc. Agr.F.ČZU
 doc. RNDr. Vladimír Jirků, CSc. VŠCHT Pha
 doc. RNDr. Milan Marek, CSc. PFF MU
 doc. RNDr. Josef Nedvídek, CSc. PFF UK
 prof. RNDr. Bohumil Sikyta, DrSc. Farm UK HK.
 prof. MUDr. Augustin Svoboda, CSc. LF MU Brno

OR 6 – Biologie organismů, ekologické vědy

Pracovníci AV ČR:
 RNDr. Pavla Binarová, CSc. ÚEB
 MVDr. Iva Dyková, DrSc. PAÚ
 RNDr. Karel Janáček, DrSc. MBÚ
 RNDr. Stanislav Kozubek, DrSc. BFÚ
Místopředseda doc. RNDr. Jan Lepš, CSc. ENTÚ
 RNDr. Jiří Lom, DrSc. PAÚ
 doc. RNDr. Ing. Michal Marek, CSc. ÚEK
 RNDr. Václav Pižl, CSc. ÚPB
Předseda RNDr. Jana Pospíšilová, CSc. ÚEB
Tajemník RNDr. Jan Štěpánek, CSc. BÚ
 RNDr. Vojtěch Vyhnálek, CSc. HBÚ
 doc. Ing. Jan Zejda, DrSc. ÚEK

Pracovníci mimo AV ČR:
 RNDr. Jan Fott, CSc. PFF UK
 prof. RNDr. Karel Hůrka, DrSc. PFF UK
 doc. RNDr. Eva Kvasničková, CSc. Farm UK HK
 doc. RNDr. Karel Pivnička, DrSc. PFF UK
 RNDr. Petr Pyšek, CSc. IAE ČZU
 prof. MUDr. RNDr. Jaroslav Slípka, DrSc. LF UK Plz.
 prof. RNDr. Pavel Štys, CSc. PFF UK
 prof. RNDr. Jiří Vávra, DrSc. PFF UK

OR 7 – Lékařské vědy

Pracovníci AV ČR:
 RNDr. Martin Bilej, CSc. MBÚ
 MUDr. Jitka Čejková, DrSc. ÚEM
Tajemník: RNDr. Petr Dráber, CSc. ÚMG
 MUDr. Michal Hofer, CSc. BFÚ
 MUDr. Jiří Jonák, CSc. ÚMG
Předseda: prof. MUDr. Karel Mašek, DrSc., FKÚ
 doc. MVDr. Ivan Míšek, CSc. ÚŽFG
 doc. MVDr. Jan Motlík, DrSc. ÚŽFG
 MUDr. Jiří Paleček, CSc. FGÚ
 RNDr. Ivan Svoboda, CSc. ÚOCHB
 RNDr. Ludmila Tučková, CSc. MBÚ
Místopředseda MUDr. Josef Zicha, CSc. FGÚ

Pracovníci mimo AV ČR:
 prof. RNDr. Jan Beneš, DrSc. PFF MU
 doc. MUDr. Jiří Duchoň, DrSc. 1. LF UK
 doc. MUDr. Jaroslav Koutenský, CSc. LF UK Plz
 prof. MUDr. Jaroslav Masopust, DrSc. 2. LF UK
 doc. MUDr. Petr Schneiderka, CSc. 1. LF UK
 prof. MUDr. Karel Smetana, DrSc. ÚHKT
 prof. MUDr. Vilém Šimánek, CSc. ÚLCH UP
 prof. MUDr. Petr Zvolský, DrSc. 1. LF UK

OR 8 – Sociální a ekonomické vědy

Pracovníci AV ČR:
 PhDr. Jarmila Burgetová KN
 JUDr. František Cvrček, CSc. ÚSP
 PhDr. Ivo Čermák, CSc. PSÚ
 RNDr. Jan Hartman KN
Předseda PhDr. Daniel Heller PSÚ
 JUDr. Tomáš Louda, CSc. ÚSP
 doc. RNDr. Jan Řehák SOÚ
 PhDr. Věra Thořová, CSc. ÚEF
 Milan Tuček, CSc. SOÚ
Tajemník PhDr. Zdeněk Uherek, CSc. ÚEF
 doc. Ing. Marie Vavřejnová, CSc. NHÚ
Místopředseda Ing. Alena Zemlinerová, CSc. NHÚ

Pracovníci mimo AV ČR:
Místopředseda Ing. Dana Bárková PF ZČU
 doc. PhDr. Jiří Hoskovec, CSc. FF UK
 doc. PhDr. Stanislav Hubík, CSc. FZS OU
 doc. JUDr. Karel Klíma, DrSc. PF ZČU
 Ing. Milan Kučera PFF UK
 PhDr. Petr Macek, CSc. PSÚ MU
 doc. PhDr. Jaroslav Malina, DrSc. PFF MU
 doc. PhDr. Evžen Řehulka, CSc. PdF MU

OR 9 – Historické vědy

Pracovníci AV ČR:
 PhDr. Jan Frolík, CSc. ARÚ
 PhDr. Jaromír Havlík, CSc. ÚHV
Místopředseda PhDr. Hana Hlaváčková ÚDU
 PhDr. Ivo Kořán, CSc. ÚDU
 PhDr. Pavel Kouřil, CSc. ARÚB
 PhDr. Jiří Meduna, CSc. ARÚB
Tajemník PhDr. Jana Novotná, CSc. ÚHV
 PhDr. Václav Podaný A
Místopředseda doc. PhDr. Lubomír Slezák, DrSc. HÚ
 doc. PhDr. Eva Stehlíková ÚKS
Předseda PhDr. Oldřich Tůma ÚSD
 PhDr. Josef Vařeka, DrSc. ÚEF

Pracovníci mimo AV ČR:
 PhDr. Ludmila Hlaváčková, CSc. 1. LF UK
 Ing. arch. Zdeněk Lukeš Kanc.prez.
 PhDr. Petr Mareš, CSc. FSV UK
 doc. PhDr. Eduard Maur, CSc. FF UK
 doc. PhDr. Rostislav Nový FF UK

doc. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc.	FF UK
doc. PhDr. Jiří Pešek, CSc.	FSV UK
PhDr. Stanislav Šisler	FF UK

OR 10 – Humanitní a filologické vědy

Pracovníci AV ČR:

<i>Místopředseda</i>	PhDr. Zdeněk Hlavsa, CSc.	ÚJČ
	doc. PhDr. Jiří Holý, DrSc.	ÚČL
	PhDr. Luděk Hřebíček, DrSc.	OÚ
<i>Předseda</i>	PhDr. Petr Charvát, CSc.	OÚ
	doc. PhDr. Jaroslav Kolár, CSc.	ÚČL
	PhDr. Václav Konzal	A
	doc. PhDr. Jan Kofenský, DrSc.	ÚJČ
<i>Místopředseda</i>	PhDr. Lydia Petráňová, CSc.	ÚEF
	PhDr. Martin Svatoš, CSc.	UKS
<i>Tajemník</i>	PhDr. Josef Velek, CSc.	FLÚ
	PhDr. Slavomír Wollman, CSc.	A
	PhDr. Josef Zumr, CSc.	FLÚ

Pracovníci mimo AV ČR:

prof. PhDr. Miroslav Červenka, DrSc.	FF UK
doc. PhDr. Eva Hajičová, DrSc.	MFF UK
doc. PhDr. Jana Jančáková, CSc.	FF UK
PhDr. Jan Kalivoda	FF UK
doc. PhDr. Jan Kuklík, CSc.	FF UK
prof. PhDr. Edvard Lotko, CSc.	FF UP
prof. PhDr. Jana Nechutová, CSc.	FF MU
doc. Dr. Zdeněk Starý, CSc.	FF UK

Přehled vybraných právních předpisů

uveřejněných ve Sbírce zákonů České republiky ze doby od 1. září do 13. října 1995

Částka 52

Opatření ústředních orgánů

Oznámení Ministerstva financí o vydání opatření, kterým se stanoví postup účtování o státním majetku určenému pro potřeby hospodářské mobilizace, hospodářských opatření pro zabezpečení obrany a civilní ochrany

Částka 53

196 Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu, kterou se podrobněji stanoví podmínky dodávek plynu a způsob výpočtu škody způsobené neoprávněným odběrem plynu

Rozděluje odběratele na kategorie: domácnost maloodběratel, střední odběratel, velkoodběratel. Podmínky připojení nového odběrného místa, podíl odběratele na vynaložených nákladech dodavatele s připojením a se zajištěním požadované dodávky, dodávka plynu, způsob výpočtu škody způsobené dodavateli neoprávněných odběrem.

Částka 57

209 Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 48/1995 Sb. o usměrňování výše prostředků vynakládaných na platy a na odměny za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění nařízení vlády č. 144/1995 Sb.

V AV ČR se to týká příspěvkových organizací. Výše jejich prostředků na platy je usměrňována podílem mimotarifních složek, jejichž podíl se zvyšuje z 15 % na 25 %.

Opatření ústředních orgánů

Opatření Ministerstva financí, kterým se mění opatření Ministerstva financí ze dne 14. června 1995, vyhlášené v částce 28/1995 Sb., kterým se stanoví výše stravného při zahraničních pracovních cestách v cizí měně takto:

Slovensko – stravné (denní sazba) – 7,70 US dolaru

Částka 60

219 Devizový zákon

Zrušuje dosavadní devizové předpisy (zákon č. 528/1990 Sb. v platném znění a jeho prováděcí předpisy). Ruší nabídkovou povinnost tuzemců k odprodeji nabytých devizových prostředků a

umožňuje jim zřizovat devizové účty v českých bankách. Vymezuje základní pojmy a definuje devizové orgány a jejich působnost (např. pro rozpočtové organizace Ministerstvo financí, pro příspěvkové organizace Českou národní banku). Stanoví působnost celních úřadů při dovozu a vývozu peněz. Určuje devizová místa, kterými jsou oprávněné banky, směnární apod. Zákon stanoví řadu povinností, např. povinnost tuzemců převádět do tuzemska veškeré v zahraničí nabyté peněžní prostředky v české i cizí měně do 30 dnů od nabytí, s výjimkami stanovenými v § 6 zákona. Je zde upraveno též nabývání vlastnického práva cizozemců k nemovitostem v ČR. Upravuje se dovoz a vývoz bankovek a mincí v české a cizí měně v cestovním styku nebo poštovní či jiné zásilce a řada dalších věcí, včetně úpravy nouzového stavu v devizovém hospodářství.

Ustanovení tohoto zákona se použijí, pokud něco jiného nestanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

220 Zákon, kterým se mění zákon č. 74/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nová úprava, platná od 1. 10. 1995, se týká náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti zaměstnance a náhrady nákladů na výživu pozůstalých, jimiž by náhrada příslušela před 1.6.1994.

Částka 62

227 Nařízení vlády, kterým se stanoví pro účely důchodového pojištění výše všeobecných vyměřovacích základů za období před rokem 1995 a výše přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného základu za rok 1994

228 Vyhláška Ministerstva vnitra, kterou se stanoví peněžní částka nezbytná k hrazení nákladů na pobyt cizince na území České republiky a na jeho vycestování

Peněžní částka činí pro cizince staršího 18 let věku

- nejméně 500 Kč na den jeho pobytu na území ČR, jestliže tento pobyt nemá vcelku přesáhnout dobu 10 dnů,
- nejméně 7000 Kč, jestliže má jeho pobyt na území ČR vcelku přesáhnout dobu 10 dnů,
- cizinec mladší 18 let věku předkládá peněžní částky v poloviční výši.

Částka 63

233 Opatření České národní banky, kterým se stanoví podmínky pro provádění některých obchodů s devizovými hodnotami pro devizová místa včetně postupu pro nakládání s padělanými nebo pozměněnými peněžními prostředky

234 Opatření České národní banky, kterým se stanoví postup devizových míst při uskutečňování úhrad do a ze zahraničí a vůči cizozemcům

Legislativně právní odbor KAV ČR

Nabídka tisků

Archivu Akademie věd ČR

Archiv vydává dvě ediční řady se zhruba roční periodicitou, z nichž každá je věnována jinému směru bádání v souladu se zaměřením pracoviště:

Již tradiční a letitý titul *Studie o rukopisech*, jehož první svazek vyšel v r. 1962, shrmažduje příspěvky nejen pracovníků oddělení pro soupis a studium rukopisů AV ČR, je ale i předním tiskem v tomto oboru u nás a platformou pro specialisty i z jiných institucí. V letošním roce vyšel již 30. svazek této řady, který vedle drobnějších příspěvků zahrnuje stati *Ivana Hlaváčka*, *Miscellanea codicologica Bohemica Oxoniensia* medii aevi, *David R. Holetona*, „Videtur quod, sicut baptismus ...“: A New Text of the Communion of Infants a *Stanislava Petra*, The new Florentium – Rosarium manuscripts in libraries of Czech and Moravian chateaux. Jako obvykle je zařazen pravidelný bibliografický přehled nové produkce v oboru, ale mimo něj i rejstřík k bibliografické příloze *Studii* za léta 1982–1992.

V tomto roce v rámci řady *Studii* vyjde ještě také monografický svazek *Průvodce po rukopisných sbírkách zámeckých, hradních a palácových*

ových knihoven, sestavený kolektivem autorů a redakčně připravený Marií Tošnerovou, se stručným úvodem od Jiřího Kejře, předmlouvou a jejím německým a anglickým resumé, v rozsahu asi 200 strojopisných stran. Tento celkový orientační přehled dochovaných manuskriptů v uvedených typech knihoven Čech, Moravy a Slezska je prvním svazkem připravovaného souboru, který má seznámit s veškerým rukopisným bohatstvím našeho státu. Cena obou svazků činí Kč 45.

Druhá základní ediční řada pracoviště – *Práce z dějin akademie věd* – je věnována českým dějinám od 18. století, s důrazem spíše na dobu novou a nejnovější, a v soulase s hlavním zaměřením historické práce Archivu oborově většinou orientována na dějiny vědy a dějiny vědeckých institucí a na portréty vědeckých osobností, resp. osobností s vědou nějak spojených. Řada je z praktických důvodů členěna do dalších tří sérií.

Počtem vydaných svazků v několika posledních letech je nejbohatší série, která je věnována edicím, soupisovým pracím, významnějším inventářům archivních fondů, recentně zpracovaným, a monografickým dílům. V průběhu r. 1993 tu vyšly především dvě významné edice. Korespondenci dvou předních prvorepublikových československých politiků – *Masaryk a Beneš ve svých dopisech z doby pařížských mírových jednání v roce 1919* (Praha 1993, B 5+6, 426 s., cena za oba svazky je Kč 80) – do tisku připravil a komentoval rozsáhlým úvodem Zdeněk Šolle. Soustředěna je tu neoficiální výměna dopisů od října 1918 do prosince 1919, z velmi důležitého období ustavování samostatného Československa.

Druhou edicí *Druhý sjezd československých historiků (5.–11. října 1947) a jeho místo ve vývoji českého dějepisectví v letech 1935–1948* (Praha 1993, 314 s., Kč 69) sestavil Antonín Kostlán a doprovodil ji vysvětlující dvoustředstránkovou studií. Tento historický sjezd byl posledním předúnorovým setkáním. Uveřejněny jsou mj. příspěvky K. Stloukala, O. Odložilka, J. Slavíka, Z. Kalisty.

V loňském roce byla série obohacena inventářem fondu *Společnost pro podporu německé vědy, umění a literatury v Čechách*, který vyšel zároveň v tomtéž svazku i v německé mutaci (*Die Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen*). Inventář zpracovali Alena Míšková a Michael Nemüller a doplnili ho stručnými dějinami fondu a instituce a soupisem jejích členů (Praha 1994, 446 s., Kč 98). Tato přední instituce českých Němců, založená r. 1891, měla tvořit protějšek České akademie věd a umění.

Mimo tuto řadu se Archiv podílel na vydání biografického svazku rovněž z pera Zdeňka Šolleho, *Vojta Náprstek a jeho doba*. Monografie výjimečné osobnosti, založená na dlouholetém studiu dobových pramenů. (Praha, nakl. FELIS ve spolupráci s Archivem AV ČR 1994, 256 s., Kč 100.)

V letošním roce jsou v této sérii již k dispozici tyto svazky:

Zdeněk Šolle (ed.), *Karel Kautsky a Československo*. Serie B/8, 372 s. (Kč 95). Edice zahrnuje korespondenci předního představitele sociálně demokratického hnutí a jeho manželky s adresáty z Československa v letech 1879–1939; převážná část uveřejněných dopisů vychází z korespondence uložené v Mezinárodním ústavu pro sociální dějiny v Amsterdamu, ale je doplněna i z jiných zdrojů, včetně českých. Toto české vydání je výběrem z původní edice vyšlé v Amsterdamu v r. 1993 a obsahuje 106 dopisů a 9 příloh, mj. přehled prací Kautského vyšlých zde. Dopisy jsou přeloženy do češtiny, uvedeny rozsáhlou studií Z. Šolleho o vztazích Kautského k ČSR a doplněny kritickým aparátem a jmenným rejstříkem.

Václav Podaný – Hana Barvíková a kolektiv autorů, *Ruská a ukrajinská emigrace v Československu 1918–1938. Materiály k dějinám*. Serie B/9, 106 s., svazek je zdarma. Přehled archivních fondů a sbírek uložených v Čechách a na Moravě (reálně asi 150 popisů) mapuje pro badatele základní dochovanou dokumentaci o životě a činnosti této emigrace meziválečném období u nás a stručně ji charakterizuje.

Do konce roku jsou připravovány v sérii B následující dva tituly:

Václav Podaný a kol., *Přehled fondů a sbírek Archivu AV ČR*. Stručná příručka poskytuje po více než dvaceti letech, za kterých se rozsah spravovaného materiálu Archivu Akademie značně rozrostl (doplňk původního průvodce po archivu vyšel v r. 1973), základní informace o uložených archivních fondech institucí a osobních pozůstatostech vědců (uvedeny jsou údaje o zřízení a případném zrušení instituce, resp. životní data, časový rozsah fondu a počet inventárních jednotek, charakteristika instituce, resp. profese jedince, způsob zpracování).

Hubert Steiner, *Ferdinand Marek. Osudy prvního rakouského velvyslance v Československu po r. 1938*. Rozsah asi 120 s., svazek je zdarma, text v češtině a v němčině, doplněný mj. statí Jaroslava Opaty. Těžiště studie, která má přispět k objasňování českých a československo-rakouských vztahů v relativně nedávné minulosti, spočívá v poměrně nově

objevených faktech o osudech tohoto politika během války a o jeho tragickém konci v sovětském vězení po ní.

Série, která je zaměřena na vydávání jednotlivých původních statí, většinou úzce spojených se studiem pramenů uložených v Archivu AV ČR, bude do konce roku 1995 doplněna jedním svazkem. Jeho příspěvky, na nichž se podílí A. Kostlán, J. Janko, A. Míšková, S. Petr, V. Podaný, J. Schwippel, M. Šmidák a E. Těšínská, se věnují dějinám Archivu Akademie a jeho složkám, včetně Komise pro soupis rukopisů, doplňují znalosti o vývoji naší starší přední vědecké instituce, České akademie věd a umění, a o nedávných bouřlivých letech její pokračovatelky, Československé akademie věd; nedávno tragicky zahynulému přednímu českému historikovi, Ladislavu Niklíčkovi, pracovníkovi Archivu AV ČR, je věnován alespoň stručný medailon. Svazek bude doplněn o informaci o nově uspořádaných fondech (od r. 1986).

Poslední série řady *Práce z dějin České akademie věd* je určena cizojazyčným tiskům – v tomto roce tu pro zájemce v zahraničí vyšla ruská mutace uvedené práce v serii B, „Russkaja i ukrajinskaja emigracija v Československoj respublike 1918–1938. Putěvoditel’ po archivnym fondam i sobranijam v Češskoj respublike.“ Praha 1995, C/3, 132 s., Kč 40.

Na počátek roku 1996 má Archiv prakticky již připraveny dva tituly. Prvním je dílo Františka Kutnara, *Obrozené vlastenectví a nacionalismus*, jehož rukopis je uložen v Archivu AV ČR. K vydání ho připravil a předmluvu napsal Jiří Rak. Dosud nevydanou rozsáhlou práci (asi 600 s.) do té doby spíše netradičního pojetí, opírajícího se o východiska obrozenectví i o barokní Čechy, hotovou již v r. 1940 a příznivě hodnocenou Josefem Šustou, podával Fr. Kutnar jako svůj habilitační spis před padesátí roky, v létě 1945.

Druhý svazek s názvem *Pražský německý přírodovědný spolek „Lotos“* připravila Emilie Těšínská. Jde o rozšířený inventář archivního fondu „Naturhistorischer Verein ‘Lotos’ in Prag“, který je rovněž uložen v Archivu AV ČR. Klasický úvod k inventáři autorka prohloubila tím, že čerpala informace i z pramenů jiných pražských archivů, samostatnou kapitolu věnovala zastoupení fyzikálních věd na půdě spolku Lotos a svazek doplnila přílohami o členech, sekcích a spolkovém časopise.

Všechny uvedené svazky vydané Archivem AV ČR lze písemně objednat na adrese V Zámčích 56-76, 181 00 Praha 8 – Bohnice nebo se zajít informovat do badatelny Archivu, umístěné v centru Prahy v Husově ul. 4, Praha 1 – Staré Město.

Hana Barvíková

K publikaci Ferdinand Marek, Osudy prvního rakouského velvyslance v Československu po roce 1938. Na snímku F. Marek blahopřeje T.G. Masarykovi k 80. narozeninám. Foto Kancelář prezidenta republiky, repro J. Plechatý.

Zprávy AV ČR

Postdoctoral Fellowship Programme – Velká Británie 1996–1997

Akademie věd České republiky a Královská společnost (The Royal Society) vyhlašují **konkurz na postgraduální roční stipendia** v oblasti přírodních věd včetně matematiky, technických věd, mimoklinických výzkumů v oblasti medicíny stejně jako výzkumů v oblasti psychologie, archeologie, geografie, zemědělství a dějin vědy.

O udělení stipendia se mohou ucházet vědci ze všech ústavů v České republice mladší 40 let s hodností alespoň CSc., kteří mají jistotu, že navrhovaný pobyt a vědecký program jsou akceptovatelné hostitelským pracovištěm ve Velké Británii.

Příhlášky a instrukce jsou k dispozici na zahraničním odboru Akademie věd České republiky, tel.: 24220384, fax: 24240531,

Mgr. Andrzej Magala

Termín přijímání přihlášek: **1. března 1996!**

Cena za výzkum

U příležitosti **Mezinárodního týdne vědy a míru** jsou každoročně udělovány dvě Ceny ministra školství, mládeže a tělovýchovy České republiky za výzkum. Cena se uděluje osobnostem České republiky za významný výsledek tvůrčí práce v badatelském nebo cíleném výzkumu, od jehož prvního publikování neuplynulo více než pět let.

V letošním roce jednu z **Cen ministra školství, mládeže a tělovýchovy České republiky získal Doc. MUDr. Jan Bubeník, DrSc., z Ústavu molekulární genetiky AV ČR.** Vědecký tým laboratoře ústavu pod jeho vedením obdržel vloni prestižní 1. cenu ministra zdravotnictví za experimentální léčbu zhoubných nádorů. Letošní cena hodnotí pokračování tohoto výzkumu. Oceněný soubor prací „**Teoretické základy genové léčby zhoubných nádorů**“ je věnován otázkám základního výzkumu nových metod terapie nádorového onemocnění, založených na přenosu klonovaných genů pro imunoregulační lymfokiny do nádorových buněk. Výsledek práce je závažným, prioritním přínosem pro základní výzkum, jak svědčí jeho ohlas a vysoká citovanost ve světové odborné literatuře.

AR

Konkurz

Ústav fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského Akademie věd ČR vyhlašuje **konkurz na obsazení místa vědeckého pracovníka v oboru chemická fyzika.** Přijímací pohovor se bude konat v pondělí 11. prosince 1995 v 9 hodin v místnosti č. 108.

Písemné přihlášky posílejte na adresu:

Ústav fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského AV ČR
sekretariát ředitele

Dolejškova 3
182 23 Praha 8

Výběrové řízení

Akademická rada Akademie věd České republiky **vypisuje výběrové řízení na obsazení funkce ředitele Ústavu informatiky a výpočetní techniky AV ČR.** Požadavky: vysokoškolské vzdělání příslušného směru, praxe v oboru, významné výsledky tvůrčí vědecké činnosti, jazykové znalosti, morální bezúhonnost.

Příhlášky se stručným životopisem a doklady o dosažené kvalifikaci, s přehledem dosavadní praxe a publikační činnosti, a s rozбором hlavních záměrů a představ o činnosti ústavu, zašlete do 14 dnů po uveřejnění tohoto inzerátu na adresu: Kancelář Akademie věd České republiky, sekretariát ředitele, Národní tř. 3, 111 42 Praha 1, telefon: 24 24 05 05.

Academia

vyjde v listopadu 1995

– **Milan Bartošek – Dějiny římského práva** (ve třech fázích jeho vývoje). 2. upravené vydání (1. vyd. Academia 1988). Římské právo patří k velkým odkazům antiky a svým významem je srovnatelné s řeckou filozofií. Vytvořilo ucelený systém právních vztahů. Na jeho podrobně propracovaných právních institucích a vybroušených formulacích se celá staletí úspěšně školí právníci všech vyspělých zemí evropského kontinentu.

– **Milan Bartošek – Encyklopedie římského práva.** 2. přepracované vydání (v nakladatelství Academia 1.). Academia 1994 – 72 str. – obr. v textu – 8 kříd. příl. – váz. lamino 380 Kč.

– **Pekařovské studie – Editorka Eva Kantůrková.** Soubor studií deseti autorů (J. Hanzala, A. Jedličky, M. Jelínka, E. Kantůrkové, L. Kohuta, M. Machovce, R. Malého, J. Marka, J. Mezníka a P. Pitharta), který podává neobyčejně plastický pohled na osobnost a dílo vynikajícího českého historika Josefa Pekaře. Původní, ještě samizdatové vydání bylo vypracováno v roce 50. výročí Pekařovy smrti. První knižní vydání uchovává sborník v textově nezměněné podobě jako vzácný dokument své doby a zároveň připomíná 125. výročí narození Josefa Pekaře. 200 str. – česky. váz. lamino – cena zatím neurčena.

Filosofia

nakladatelství Filozofického ústavu AV ČR

Realismus ve vědě a filozofii

Sborník příspěvků přednesených na mnohooborovém semináři, který uspořádal ve dnech 8. – 11. listopadu 1994 v Praze Filozofický ústav AV ČR. Editoři Jiří Nosek, Jiřina Stachová. Praha, nakladatelství FILOSOFIA 1995, 460 str.

Poznámka

V pražské vile Lanna se z podnětu Filozofického ústavu AV ČR každoročně scházejí ke společné diskuzi na dané téma představitelé mnoha oborů přírodních a humanitních věd. V listopadu roku 1994 se zabývali problémy objektivní existence světa, teorie pravdy a teorie reference, otázkami reálnosti hodnot. Výsledky diskuze o těchto otázkách najdou čtenáři ve výše oznámeném sborníku. Usnadní jim orientaci v současné podobě sporu realismu a anti-realismu.

KALEIDOSKOP AB 95 ** KALEIDOSKOP AB 95

European Neuroscience Programme 1996 – European Science Foundation nabízí tři druhy pomoci: 1. krátkodobá stipendia (do tří měsíců) pro vědecké pracovníky mladší 35 let (bez termínu pro podání žádosti), 2. granty účastníkům evropských projektů na pokrytí nákladů spojených s návštěvami zahraničních laboratoří (termín žádostí **1.2.1996**), 3. kurs „The Representation of Space“ od 23.–28.4.1996 ve Španělsku (termín přihlášky je **1. února**). Oznámení je na kontaktní adrese, bližší informace a formuláře žádostí poskytnou paní Chantal Durant, European Neuroscience Programme, European Science Foundation, 1 quai Lezay-Marnésia, F-67080 Strasbourg Cedex. Fax (33) 88370532, e-mail CDurant@esf.org.

Informace o postupu při lékařském ošetření při zahraničních cestách najdete na str. 12 časopisu Všeobecné zdravotní pojišťovny JISTOTA 3/95.

Kontaktní adresa

Není-li uvedeno jinak, je původní zdroj informace k nahlédnutí u paní A. Štysově, kancelář AV ČR, Národní 3, Praha 1, telefon 24 22 03 84, linka 480

Vydává:

Akademie věd – Tiskový odbor
Národní 3, Praha 1

Odpovědný redaktor: Svetožár Pantůček

Redakce: Sylva Daníčková

tel.: 24 24 05 14

Sazba: Fortuna, středisko fotosazby, Praha

Tisk: Academia Praha

Číslo vychází 5. 12. 1995

ISSN 1210-9525